

**Linköpings
kommun**

Socialkontoret
Omsorgskontoret

1 (16)

Dnr SN 2011-268
Dnr ON 2012-19
Dnr ÄN 2012-28

Lex Sarah

Januari 2012

Dokumentet skall ge vägledning vid hantering av rapporter och anmälningar enligt Lex Sarah

INNEHÅLL

Allmänt	3
Rapporteringsskyldighet	3
Information till rapporteringsskyldiga	3
Anmälningsskyldighet.....	4
Informationsskyldighet till nämnd.....	4
Missförhållanden	4
Allvarliga missförhållanden	4
Risk för missförhållanden/allvarliga missförhållanden	4
Åtgärdsskyldighet	5
Utredningsskyldighet	5
Dokumentationsskyldighet	5
Skyldighet att ha rutiner	6
Begreppsförklaring	7
Rutin enligt Lex Sarah	8
Rutin för informationsmottagare hos Omsorgskontoret och Socialkontoret	10
Lagtext SoL	11
Lagtext LSS	12
Blankett för Rapport	13
Blankett för Anmälan	14
Läshänvisningar	16

ALLMÄNT

Lex Sarah ska tillämpas för verksamheter inom socialtjänsten, för verksamheter enligt LSS (där ingår även assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken) och vid Statens institutionsstyrelse (SiS). Bestämmelserna gäller för enskild yrkesmässig verksamhet och för offentlig verksamhet.

Bestämmelserna är ett led i kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Rapporteringsskyldigheten gäller de avvikelser från kvaliteten i en verksamhet, som utgör ett missförhållande eller en påtaglig risk för att ett sådant missförhållande uppstår.

Syftet med bestämmelserna är att komma tillrätta med brister i den egna verksamheten, att utveckla den och att förhindra att likande missförhållanden uppkommer igen.

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och LSS har skyldighet att medverka (vakandeplikt) till att enskilda får god omvårdnad, gott stöd, god service och lever under trygga förhållanden. Detta innebär bland annat att vara uppmärksam på och påtala fel och brister och sådant som kan medföra risk för fel och brister, samt rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden.

Med var och en menas anställd, uppdragstagare, praktikant (eller motsvarande under utbildning) och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program. Även de som arbetar med uppgifter utanför kärnverksamheten, som administratörer, vaktmästare, etc. omfattas av skyldigheten. Dit hör inte frivilligarbetare eller familjehem.

Rapporteringskyldighet

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och LSS skall rapportera om man uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande. Den personliga rapporteringsskyldigheten omfattar endast den egna verksamheten.

I kommunal verksamhet fullgörs rapporteringsskyldigheten till berörd nämnd, i SiS-verksamhet till ledningen för SiS, samt i enskild yrkesmässigt bedriven verksamhet till den som driver verksamheten.

I kommunal verksamhet fullgörs rapporteringsskyldighet till den nämnd som bedriver verksamheten.

Information till rapporteringsskyldiga

Den som ska ta emot rapporter är skyldig att informera de rapporteringsskyldiga om skyldigheten när en anställning, ett uppdrag, etc. påbörjas. Informationen bör fortlöpande ges muntligt och skriftligt minst en gång per år. Informationen skall innehålla uppgift om till vem rapporteringen skall ske.

Anmälningsskyldighet

Verksamheter har skyldighet att anmäla ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande till Socialstyrelsen. Utredning om missförhållandet skall bifogas anmälan.

Informationsskyldighet till nämnd

Den som ska ta emot rapport ska, vad gäller enskild verksamhet, informera beslutande nämnd. Om rapporteringen gäller allmänt inriktade insatser ska den nämnd som tecknat avtal verksamheten informeras.

Den som ska ta emot rapport ska, vad gäller kommunal verksamhet, informera den nämnd som beslutat om insatsen.

Den som ska lämna anmälan till Socialstyrelsen ska, vad gäller enskild verksamhet, informera beslutande nämnd. Om anmälan gäller allmänt inriktade insatser ska den nämnd som tecknat avtal verksamheten informeras.

Den som ska anmäla ska, vad gäller kommunal verksamhet, skall informera den nämnd som beslutat om insatsen.

Missförhållanden

”Med missförhållanden som ska rapporteras avses såväl aktiva handlingar som försummelser som innebär eller har inneburit ett hot mot eller har medfört konsekvenser för enskilds liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.”

Exempel på missförhållanden kan vara hot mot personlig säkerhet, hot mot fysisk eller psykisk hälsa eller ekonomiska övergrepp.

Allvarliga missförhållanden

”Med allvarliga missförhållanden som ska anmälas ska avses såväl aktiva handlingar som försummelser som innebär eller har inneburit ett allvarligt hot mot eller har medfört allvarliga konsekvenser för enskilds liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.”

Risk för missförhållanden/allvarliga missförhållanden

Rapporterings- och anmälningsskyldigheten gäller även då missförhållanden ännu inte uppstått, men riskerar att få konsekvenser för den enskildes liv, personliga eller fysiska eller psykiska hälsa. Riskerna skall vara påtaglig, vilket betyder att den inte får vara otydlig, oklar eller avlägsen.

Åtgärdsskyldighet

När en rapport inkommit skall den till vilken rapporteringsskyldigheten fullgörs omedelbart vidta nödvändiga åtgärder. Åtgärderna består i att missförhållande och risker för missförhållande ska

- dokumenteras
- utredas
- avhjälpas eller undanröjas

Utredningsskyldighet

Utredningsskyldigheten är en del av åtgärdsskyldigheten. Utredningen ska visa

- vad missförhållandet eller risken för missförhållande består i och vilka konsekvenser den fått eller kunde fått för den enskilde
- när rapporten mottagits
- när och hur missförhållandet eller risken för missförhållande uppmärksammats
- när missförhållandet inträffat
- de orsaker till missförhållandet eller risken för missförhållandet som identifierats
- om något liknande inträffat tidigare och i så fall hur det åter kunnat inträffa
- bedömning om något liknande skulle kunna inträffa igen
- vilka åtgärder som vidtagits för att avhjälpa eller undanröja missförhållandet eller risk för missförhållande
- tidpunkten för åtgärderna
- vad som i övrigt framkommit under utredningen
- vilket beslut eller ställningstagande som avslutat utredningen

Vidare ska utredningen utvisa för varje uppgift i utredning vilket datum den dokumenterats och varifrån den kommer. För uppgifterna i utredningen skall visas om det är faktiska omständigheter eller bedömningar, samt vem (namn och befattning eller titel) som dokumenterat uppgiften.

Dokumentationsskyldighet

Dokumentationen i ett Lex Sarah-ärende ska bevaras.

För offentlig verksamhet gäller arkivlagens regler om bevarande och gallring. För enskild verksamhet inträder gallringsskyldigheten fem år efter senaste anteckning. Den nämnd som beslutat om insatsen kan avtala om att dokumentationen överlämnas till nämnden då gallringsskyldigheten inträder.

Skyldighet att ha rutiner

Ansvarig nämnd inom SoL och LSS och den som bedriver enskild yrkesmässig verksamhet inom samma områden ska fastställa rutiner i skrift för hur skyldighet att

- rapportera
- utreda
- avhjälpa och undanröja

missförhållanden och risk för missförhållande ska fullgöras. Rutinen skall även avse hur anmälningsskyldigheten fullgörs.

Rutinerna bör innehålla uppgift om

- vem i verksamheten som ska informera de rapporteringsskyldiga om deras personliga ansvar
- till vem i verksamheten rapporten ska lämnas
- hur rapporteringen ska göras
- hur rapporterna ska registreras (offentlig verksamhet)
- hur rapporterna ska hållas ordnade (enskild verksamhet)
- vem i verksamheten som ska ansvara för att åtgärder vidtas för att undanröja missförhållandet eller risk för missförhållande
- vem i verksamheten som ska ansvara för att rapporten utreds
- vad en utredning skall innehålla
- vem i verksamheten som skall avsluta utredning med beslut eller ställningstagande.
- vem i verksamheten som gör bedömning om en anmälan till Socialstyrelsen skall göras
- vem i verksamheten som lämnar anmälan till Socialstyrelsen
- vem i verksamheten som avgör vilken personal i verksamheten som skall få information om rapporten och åtgärder med anledning av rapporten
- vem i verksamheten som avgör om och hur personalen ska ges stöd
- vem i verksamheten som avgör om och hur den enskilde som berörs ska ges stöd och informeras om rapporten och åtgärder med anledning av rapporten
- hur uppgifterna enligt Lex Sarah ska utföras om någon med ansvar enligt samma bestämmelser berörs av innehållet i rapporten (jäv)

Begreppsförklaring till verksamheters rutin över hantering av Lex Sarah

Informationsskyldig

Fysisk person med skyldighet att informera sin personal om rapporteringsskyldigheten

Rapporteringsskyldig

Var och en som fullgör uppgift inom socialtjänst- eller LSS-verksamhet.

Missförhållande (risk för)

Företeelsen som utlöser rapporteringsskyldigheten

Rapport

Formuläret (blankett) en enskild anställd fyller i för att fullgöra sin rapporteringsskyldighet.

Rapportmottagare

Den fysiska person, som enligt rutinen ska ta emot rapporter för verksamhetens räkning.

Anmälningsskyldighet

Verksamhetens skyldighet att lämna anmälan till Socialstyrelsen

Allvarligt missförhållande (risk för)

Företeelsen som utlöser anmälningsskyldigheten

Anmälan

Formuläret (blankett) som verksamheten lämnar till Socialstyrelsen.

Utredning

Uppgifterna som inhämtats efter det att en rapport eller en anmälan upprättats i syfte att klarlägga och redovisa missförhållandet eller risken för missförhållande.

Informationsplikt

Skyldigheten en verksamhet har mot berörd socialnämnden, som kan vara en beslutande nämnd eller en avtalsnämnd. I Linköpings kommun är socialnämnden beslutande nämnd och omsorgsnämnden och äldrenämnden är avtalsnämnd.

Rutiner enligt Lex Sarah i verksamhet enligt SoL och LSS

Verksamhetsansvarig nämnd inom SoL och LSS och den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet inom samma område ska ha skriftliga rutiner för hantering av de uppgifter som följer av Lex Sarah.

Rutinerna ska visa hur verksamheten rapporterar/anmäler, utreder och avhjälper eller undanröjer ett missförhållanden eller en påtaglig risk för missförhållanden. Vad rutinerna närmare ska omfatta anges i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd SOSFS 2011:5.

Med stöd av nämnda föreskrifter och råd ska gälla för verksamheten att

- Information till de rapporteringsskyldiga om deras personliga ansvar lämnas av närmaste chef. Informationen ska ges i samband med nyanställning och därefter en gång per år.
- Den som är rapporteringsskyldig ska lämna rapporten till närmaste chef
- Rapportering ska göras på särskild blankett.
- Rapporterna ska genast registreras i verksamhetsansvarig nämnds diarie. Varje år ges ett diarienummer, Lex Sarah 2011, osv., under vilket samtliga rapporter registreras.

För enskild verksamhet ska rapporterna hållas ordnade.

Rapporten ska inte tillföras enskilds journal.

- Verksamheten skall snarast lämna en kopia på rapporten till informationsmottagare vid Omsorgskontoret och även till Socialkontoret i de fall det rör en enskild person med insats som grundas på beslut enligt SoL eller LSS. Rapporten ska skickas i brev (fax eller e-post är tillåtet endast som en extraordinär åtgärd i avvaktan på att brevet når mottagaren).
- Chef är ansvarig för att åtgärder vidtas för att undanröja missförhållandet eller risk för missförhållande.
- Chef ansvarar för att rapporten alltid utreds.
- Utredningen ska innehålla
 - ✓ vad missförhållandet eller risken för missförhållande består i och vilka konsekvenser den fått eller kunde fått för den enskilde
 - ✓ när rapporten mottagits
 - ✓ när och hur missförhållandet eller risken för missförhållande uppmärksammats
 - ✓ när missförhållandet inträffat
 - ✓ de orsaker till missförhållandet eller risken för missförhållandet som identifierats
 - ✓ om något likanden inträffat tidigare och i så fall hur det åter kunnat inträffa

- ✓ bedömning om något liknande skulle kunna inträffa igen
 - ✓ vilka åtgärder som vidtagits för att avhjälpa eller undanröja missförhållandet eller risk för missförhållande
 - ✓ tidpunkten för åtgärderna
 - ✓ vad som i övrigt framkommit under utredningen
 - ✓ vilket beslut eller ställningstagande som avslutat utredningen
- Chef ska avsluta utredning med beslut eller ställningstagande. En kopia på utredningen skickas per brev till informationsmottagare vid Omsorgskontoret och Socialkontoret.
 - Chef gör bedömning om en anmälan till Socialstyrelsen skall göras och lämnar anmälan till Socialstyrelsen. Bedömning ska göras snarast. Anmälan skall skickas i brev. Även utredning som följer på anmälan skall skickas i brev till Socialstyrelsen.
 - Verksamheten skall snarast lämna en kopia på anmälan till informationsmottagare vid Omsorgskontoret och Socialkontoret. Anmälan ska skickas i brev (fax eller e-post är tillåtet endast som komplement i avvaktan på att brevet når mottagaren).
 - Chef avgör vilken personal i verksamheten som skall få information om rapporten/anmälan och åtgärder med anledning av rapporten/anmälan.
 - Chef avgör om och hur personalen ska ges stöd.
 - Chef avgör om och hur den enskilde som berörs ska ges stöd och informeras om rapporten/anmälan och åtgärder med anledning av rapporten/anmälan.
 - Chef avgör hur uppgifterna enligt Lex Sarah ska utföras om någon med ansvar enligt samma bestämmelser berörs av innehållet i rapporten (jäv).

Rutin för informationsmottagare hos Omsorgskontoret och Socialkontoret

Enligt vad som gäller i rutin för Lex Sarah ska yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och kommunal verksamhet (Leanlink) lämna snarast lämna kopia på rapport/anmälan Omsorgskontoret (avtalsnämnd) och Socialkontoret (beslutande nämnd). Efter utredning ska även kopia på utredningen lämnas till respektive kontor.

De, till kontoren, inkomna kopiorna hanteras enligt följande:

Omsorgskontoret

- Inkomna rapporter/anmälningar mottas av registrator.
- Rapporter/anmälningar registreras i diaret och överlämnas till informationsmottagaren.
- Informationsmottagare är ansvarig planeringsledare.
- Informationsmottagare överväger om inkommen rapport/anmälan bör föranleda åtgärd i form av särskild uppföljning eller motsvarande.
- Behövs särskild åtgärd registreras detta i diaret.
- Informationsmottagare sammanställer årsvis redovisning till omsorgsnämnden och äldrenämnden av rapporter/anmälningar.

Socialkontoret

- Inkomna rapporter/anmälningar mottas av registrator.
- Rapporter/anmälningar registreras i diariet under rubriken Lex Sarah 2011 (2012, 2013 och osv.) och överlämnas till informationsmottagare.
- Informationsmottagare är särskilt utsedda personer.
- Informationsmottagaren överväger om inkommen rapport/anmälan bör föranleda åtgärd i eller av den egna verksamheten. Övervägandet ska ske i samråd med avdelningschef.
- Behövs åtgärd i ett enskilt ärende ska uppgifter dokumenteras i personakt.
- Informationsmottagaren sammanställer årsvis redovisning till socialnämnden av rapporter/anmälningar.

Ur socialtjänstlagen (2001:453) (SoL)

7 kap. 6 §

Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som har rapporterats enligt 14 kap. 3 §, ska i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet utredas av den som bedriver verksamheten.

Rapporten samt utredningen och övrig dokumentation enligt 14 kap. 6 § ska bevaras och därefter gallras fem år efter det att den sista anteckningen gjordes.

Den socialnämnd som har beslutat om en insats som genomförs i en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, får träffa avtal med den som bedriver verksamheten om att sådana handlingar som avses i andra stycket ska överlämnas till nämnden när gallringsskyldigheten inträder. Lag (2010:429).

14 kap. 2 §

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Lag (2010:429).

14 kap. 3 §

Den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.

Rapporteringskyldigheten fullgörs

1. i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet till den som bedriver verksamheten,
2. i verksamhet vid Statens institutionsstyrelse till ledningen, och
3. i övrigt till berörd socialnämnd. Lag (2010:429).

14 kap. 4 §

Den som enligt 3 § ska ta emot rapporter ska informera den som fullgör uppgifter inom respektive verksamhet om de skyldigheter som han eller hon har enligt 2 och 3 §§. Lag (2010:429).

14 kap. 5 §

Den som, i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, enligt 3 § ska ta emot rapporter ska informera berörd socialnämnd om de rapporter han eller hon har tagit emot. Lag (2010:429).

14 kap. 6 §

Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, ska dokumenteras, utredas och avhjälpas eller undanröjas utan dröjsmål. Lag (2010:429).

14 kap. 7 §

Ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, ska snarast anmälas till Socialstyrelsen. Den utredning som gjorts med anledning av det inträffade ska bifogas anmälan.

Anmälan ska göras av

1. socialnämnden,
2. den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet, eller
3. Statens institutionsstyrelses ledning.

Den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska informera berörd socialnämnd om anmälan. Lag (2010:429).

Ur lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

23 e §

Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som har rapporterats enligt 24 b §, ska i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet utredas av den som bedriver verksamheten.

Rapporten samt utredningen och övrig dokumentation enligt 24 e § ska bevaras och därefter gallras fem år efter det att den sista anteckningen gjordes.

Den nämnd som har beslutat om en insats som genomförs i en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, får träffa avtal med den som bedriver verksamheten om att sådana handlingar som avses i andra stycket ska överlämnas till nämnden när gallringsskyldigheten inträder. Lag (2010:430).

Anmälan om och avhjälpande av missförhållanden m.m.

24 a §

Var och en som fullgör uppgifter enligt denna lag ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Lag (2010:430).

24 b §

Den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får eller som kan komma ifråga för insatser enligt sådan lagstiftning.

Rapporteringskyldigheten fullgörs

1. i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet till den som bedriver verksamheten, och
2. i övrigt till berörda nämnder som avses i 22 §. Lag (2010:430).

24 c §

Den som enligt 24 b § ska ta emot rapporter ska informera den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade om de skyldigheter som han eller hon har enligt 24 a och b §§. Lag (2010:430).

24 d §

Den som, i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, enligt 24 b § ska ta emot rapporter ska informera berörd nämnd om de rapporter han eller hon har tagit emot. Lag (2010:430).

24 e §

Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, ska dokumenteras, utredas och avhjälpas eller undanröjas utan dröjsmål. Lag (2010:430).

24 f §

Ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, ska snarast anmälas till Socialstyrelsen. Den utredning som gjorts med anledning av det inträffade ska bifogas anmälan. Anmälan ska göras av

1. berörda nämnder som avses i 22 §, eller
2. den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet.

Den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska informera berörda nämnder som avses i 22 § om anmälan. Lag (2010:430).

24 g §

Ytterligare bestämmelser om anmälnings- och rapporteringskyldighet finns i 14 kap. 1 och 3 §§ socialtjänstlagen (2001:453). Lag (2010:430).

Blankett Rapport

Blankett Anmälan

Läshänvisningar

- 14 kap. 2 – 7 §§ socialtjänstlagen (SoL)
- 23 e § och 24 a – f §§ lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah; SOSFS 2011:5
- Regeringens proposition 2009/10:131 Lex Sarah och socialtjänsten - förslag om vissa förändringar